

סימן תר"ע סעיף א' מלאכה בחנוכה

1. האם חנוכה מותר בהספד ותענית ? והאם חנוכה מותר בעשיית מלאכה ? [סעיף א']
2. מי נוהג שלא לעשות מלאכה ? ומתי ? [סעיף א']
3. מדוע דוקא הנשים בזה יותר מחמירות מהגברים ? והאם יש גברים שמחמירים בזה ? [ס"ק ג']
4. מדוע הקפידו דוקא בזמן שהנרות דולקות ? [ס"ק ד']
5. מדוע למחות באלו שאינן עושים מלאכה כל היום ? [ס"ק ה']

סעיף ב' דין ריבוי הסעודות

6. האם יש מצוה בריבוי הסעודות לפי השו"ע ?
7. מדוע אין מצוה בסעודות משום נס חנוכה ?
8. האם יש מצוה בריבוי הסעודות לפי הרמ"א ? ומה הטעם ?
9. איזה חנוכה נוספת אומר המשנ"ב בסוף ס"ק ז' ?
10. איזו עצה אומר הרמ"א שנוהגים שהופכת את הסעודות למצוה ?
11. מה שיטת הרש"ל בענין הסעודות ? [ס"ק ט']
12. מה אוכלים בחנוכה ?

סדר הדלקת נר חנוכה סימן תרע"א

1. מה מחויב עני לעשות להדלקת נ"ח ?
2. מה מחויבים הגבאי צדקה ? [ביאור הלכה ד"ה ואפילו עני]
3. א. מהו החיוב מעיקר הדין ? ב. מה עושים המהדרין ? מה עושים המהדרין מן המהדרין כשיטת בית שמאי ובית הלל ?
4. האם המהדרין מן המהדרין שמוסיף והולך מקיימין גם את המהדרין של נר לכל אחד ואחד או לא ?
5. מה תשובתו של הרמ"א על טענת השו"ע שלא יהיה היכר ?
6. מה יעשה מי שיש לו 2 נרות בלילה השלישי ?
7. מה עושה מי שיש לו בצמצום האם יחלק לכל הנרות או ידליק אחד כשיעור, ומדוע ?
8. מה יעשה אם יש לו מספיק בשביל להיות מהדר ולחבירו שאינו סמוך על שולחנו אין כלל ?
9. מה נרות שעה מוסיף והולך או שמן זית נר אחד בכל לילה ? [משנ"ב ס"ק ז']
10. מה אומר ע"ז השער הציון [ס"ק ח']
11. האם במנורה שלנו של שמונה קנים יכולים בלילה הראשונה להדליק שנים בשני צדדין ? [ס"ק יב']
12. סעיף ד', חידה : כיצד יתכן בחנוכה שקיים מצות הדלקת נרות ואח"כ קלקלה בלי לנגוע בנר הראשון ?
13. [כיצד בהלכות פורים יכול לקלקל מצוה אחר שקיימה ? – שאכל סעודת פורים מבעוד יום, ואח"כ המשיך את רובה בלילה]

הלכות חנוכה סימן קל"ט

- א. ש. באיזה זמן היה נס חנוכה?
ת. בזמן בית שני.
- ב. ש. מה עשתה מלכות יון לעם ישראל?
ת. גזרו גזירות על ישראל ובטלו דתם, ולא הניחום לעסוק בתורה ובמצוות ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו את הטהרות.
- ג. ש. אלו אנשים גברו עליהם? ומה עשו?
ת. בני חשמונאי הכהנים הגדולים, הרגו את היוונים והושיעו את ישראל מידם, והעמידו מלך מן הכהנים.
- ד. ש. כמה זמן נמשכה המלכות?
ת. יותר ממאתיים שנה, עד החורבן השני.
- ה. ש. מתי גברו על אויביהם?
ת. בכ"ה בכסליו.
- ו. ש. מה היה נס פך השמן?
ת. מצאו שמן טהור במקדש שהספיק רק ליום אחד ונעשה נס שהדליקו ממנו שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.
- ז. ש. כמה זמן עושים חנוכה? וממתי מתחילים?
ת. מכ"ה בכסליו – שמונה ימים.
- ח. ש. מה עושים בחנוכה? ולמה?
ת. מדליקים נרות בפתחי הבתים בכל לילה, להראות ולגלות הנס.
- ט. ש. למה נקרא שמו "חנוכה"?
ת. "חנו – כ"ה" שביום כ"ה חנו מאויביהם. ועוד מפני שבימים אלו עשו חנוכת הבית שהצוררים טמאוהו. וגם נגמרה מלאכת המשכן בימים אלו.
- י. ש. האם יש מצוה להרבות קצת בסעודה בחנוכה? והאם זו סעודת מצוה?
ת. יש אומרים שהוא מצוה. אבל אין זה סעודת מצוה אלא א"כ אומרים בסעודה שירות ותשבחות.
- יא. ש. במה יש להרבות בחנוכה? ולמה?
ת. בצדקה. כי מסוגל בימים אלו לתקן בכך את פגמי נפשו. וביחוד לתת צדקה ללומדי תורה העניים.
- יב. ש. האם מתענים בימי חנוכה?
ת. לא. אבל ביום שלפניהם וביום שלאחריהם, מותרין בהספד ובתענית.
- יג. ש. האם מותר בעשית מלאכה בחנוכה?
ת. מותר, אך הנשים נוהגות שלא לעשות מלאכה כל זמן שהנרות בבית דולקין ואין להקל להם.
- יד. ש. מה היתה הגזירה על בנות ישראל?
ת. כל בת ישראל בתולה, לפני שנשאת, צריכה להתחתן תחילה עם ההגמון.
- טו. ש. למה בנות ישראל יותר מחמירות מהאנשים בעשית מלאכה?
ת. מפני שהגזירה היתה על בנות ישראל, וגם משום שהתשועה והנס נעשה ע"י אשה (יהודית).
- טז. ש. כיצד נעשה הנס על ידי האשה? פרט!
ת. בת יוחנן כהן גדול, רצה המלך להתחתן איתה ואמרה לו: שתמלא בקשתו, והיא האכילה אותו תבשילי גבינה כדי שיצמא וישתה יין וישתכר וירדם. וכך היה וחתכה את ראשו והביאתו לירושלים, וכראות שר צבאם כי אבד מלכם – וינוסו.
- יז. ש. למה נוהגים לאכול מאכלי חלב בחנוכה?
ת. זכר לנס שנעשה ע"י חלב.
- יח. ש. אלו שמנים כשרים לחנוכה? ומה מצוה מן המובחר? ולמה?
ת. כל השמנים כשרים. ומצוה מן המובחר שמן זית, דומיית דנס שבמקדש שהיה בשמן זית.
- יט. ש. אם לא מצוי שמן זית – מה יקח?
ת. יברור שאר שמן שאורו זך ונקי, או נרות של שעה שג"כ אורם זך.

- כ. ש. האם מותר שיהיו שני נרות קלועים? ולמה? וכיצד צריך להיות?
- ת. לא. דהוי כמדורה. וצריך להיות כל נר יחיד.
- כא. ש. האם אפשר לעשות משעוה של בתי עבודה זרה? ולמה?
- ת. לא, שזה מאוס.
- כב. ש. אלו פתילות כשרות לנר חנוכה? ומה מצוה מן המובחר?
- ת. כל הפתילות כשרות לנר חנוכה, ומצוה מן המובחר – צמר גפן.
- כג. ש. האם צריך בכל לילה פתילות חדשות?
- ת. לא, אלא מדליק גם בראשונות עד שיכלו.
- כד. ש. באיזה נר אי אפשר להדליק פעמיים? ולמה?
- ת. נר של חרס, כי מאוס.
- כה. ש. איזה מנורה צריך שיהיה לו? ומי שידו משגת – מה יקנה?
- ת. מנורה נאה של מיני מתכות. ומי שידו משגת יקנה מנורה של כסף טהור להידור המצוה.
- כו. ש. מה המנהג של מהדרין מן המהדרין?
- ת. שמדליקים כל אחד מבני הבית נר אחד בלילה הראשון ובלילה השני שני נרות וכו'.
- כז. ש. כשמדליקים כל בני הבית – במה צריך להזהר כשמניחים את הנרות?
- ת. שיתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד כדי שיהיה היכר כמה נרות מדליקים.
- כח. ש. האם אפשר להניח את נרות חנוכה במקום שמדליקין כל השנה? ולמה?
- ת. לא, כדי שיהיה היכר שהם נרות חנוכה.
- כט. ש. היכן היו מדליקין נרות חנוכה בזמן המשנה והגמרא? ולמה היום לא מדליקים שם?
- ת. בפתח הסמוך לרה"ר משום פרסומי ניסא. ובזמן הזה שאנו דרים בין האומות, מדליקים בבית שהוא דר בו.
- ל. ש. היכן מדליקין היום?
- ת. או בחלון הפונה לרה"ר או אצל הפתח של הדלת.
- לא. ש. היכן עדיף להדליק בחלון או בפתח?
- ת. אם יש חלון הפונה לרה"ר, עדיף חלון.
- לב. ש. אם שם את הנרות בפתח הבית – באיזה צד ישים? ולמה? והיכן הכי טוב להניחם?
- ת. בשמאל, שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ונמצא שמסובב במצוות. ויותר טוב להניחם בחלל הפתח.
- לג. ש. בכמה יהיו נרות חנוכה גבוהים מעל הקרקע? ועד איזה גובה?
- ת. למעלה משלושה טפחים, ולמטה מעשרה טפחים, ועד גובה של עשרים אמה.
- לד. ש. אם הניח נרות חנוכה למעלה מי' טפחים מהקרקע – האם יצא ידי חובה?
- ת. יצא.
- לה. ש. אם הניח נרות חנוכה למעלה מעשרים אמה – האם יצא ידי חובה? ולמה?
- ת. לא, כי לא שלטה בה עינא.
- לו. ש. מי יכול להניח נרות חנוכה בחלון אף על פי שהוא גבוה מי' טפחים?
- ת. מי שדר בעליה.
- לז. ש. מתי עדיף להניח בפתח ולא בחלון?
- ת. אם החלון למעלה מעשרים אמה מקרקע רה"ר.
- לח. ש. מה צריך לעשות בנרות כדי שלא יתקרב הלהב זה לזה?
- ת. בשורה אחת בשווה והפסק בין נר לנר, שלא יתקרב הלהב זה לזה ויראה כמדורה.
- לט. ש. מלא קערה שמן והקיפה פתילות – לכמה נרות ייחשב?
- ת. אם כפה עליה כלי, כל פתילה עולה בשביל נר אחד. ואם לא כפה עליה כלי, אפילו לנר אחד אינה עולה, לפי שהיא כמדורה.
- מ. ש. נר שיש לו שתי פיות או יותר – האם מותר לשני אנשים להדליק בו? ולמה?
- ת. לא, כי אין היכר כמה נרות מדליקים.
- מא. ש. מתי זמן הדלקת נרות חנוכה?
- ת. מיד בצאת הכוכבים ולא יאחר (יש נוהגים בשקיעה, ויש נוהגים בין שקיעה לצאה"כ).
- מב. ש. האם מותר ללמוד או להתפלל מעריב לפני ההדלקה?
- ת. רק להתפלל מעריב.

מג. ש. מה צריך לעשות עם בני ביתו לפני ההדלקה?

ת. יקבץ כל בני ביתו לפרסומי מילתא.

מד. ש. כמה שמן צריך לתת בנרות?

ת. שידלקו לכל הפחות חצי שעה.

מה. ש. מהו סוף הזמן שעדיין יוכל להדליק בברכה? וממתי מותר לו להדליק בלא ברכה?

ת. כל זמן שבני ביתו נעורים, יכול להדליק בברכה, ולאחר שישנים כבר אין פרסומי ניסא וידליק בלא ברכה.

מו. ש. כמה זמן צריך שיהיה השמן דולק לאחר צאת הכוכבים?

ת. חצי שעה.

מז. ש. אם אין לו זמן להדליק בלילה – מה יעשה?

ת. יכול להקדים להדליק מפלג המנחה (שעה ורבע לפני השקיעה) ובלבד שיתן בה שמן כדי שידלק חצי שעה לאחר צאה"כ.

מח. ש. מהו סדר ההדלקה כפי מנהגנו? פרט!

ת. בלילה הראשון מדליק הנר שכנגד ימינו ובלילה שני מוסיף עליו נר כנגד שמאלו, וכן בכל לילה מוסיף כנגד שמאלו, וזה שהוא מוסיף – מדליק בראשונה ופונה לימינו.

מט. ש. כמה ברכות מברכים בלילה הראשון? ומה הם הברכות?

ת. שלוש ברכות: להדליק, שעשה ניסים, שהחיינו.

נ. ש. מה מברכים בשאר הלילות?

ת. להדליק, שעשה ניסים. ובלי שהחיינו.

נא. ש. מה עושים ואומרים לאחר הברכה?

ת. מדליק נר אחד, ובעוד שמדליק האחרים, אומר: "הנרות הללו"...

נב. ש. מה גר מברך? והאם גר שאמר לאבותינו יצא?

ת. שעשה ניסים לישראל. ואם אמר "לאבותינו" יצא.

נג. ש. מהו אונן? וכיצד יעשה?

ת. כשאביו נפטר ועדין לא קברוהו, אם יש אחר, ידליק האחר בברכות והוא יענה אמן. ואם אין אחר, ידליק הוא בלא ברכות.

נד. ש. מה הפירוש "הדלקה עושה מצוה"?

ת. ההדלקה היא המצוה, ובשעת ההדלקה צריכים להיות הנרות במקומן הראוי ובשיעור הראוי.

נה. ש. פרט כמה דוגמאות שלא יצא משום ש"הדלקה עושה מצוה"?

ת. 1. אם הדליק למטה משלושה טפחים, או למעלה מעשרים אמות ואח"כ כשהם דולקים הניחן במקומן – פסולים. 2. אם בשעת ההדלקה לא היה שמן כשיעור ואח"כ הוסיף – לא מהני. 3. העמידן במקום שהרוח שולט ועומדין לכבות, לא קיים המצוה וצריך להדליק שנית בלא ברכה.

נו. ש. העמידן כראוי ועל ידי מקרה כבו – מה הדין?

ת. כבר קיים המצוה. אך נוהגין שחוזר ומדליקן בלי ברכה.

נז. ש. נר שכבה – ממה מדליקין אותו?

ת. לא מנר לנר, אלא מהשמש.

נח. ש. אסור להנות מנר חנוכה – מה עושים בגלל זה?

ת. מניחין בחנוכיה את נר השמש, כדי שאם ישתמש, ישתמש לאור השמש.

נט. ש. היכן שמים השמש? ולמה?

ת. למעלה מן הנרות, שיהא ניכר שאינו ממנין הנרות.

ס. ש. מדליקין נרות בבית"כ – למה? והאם מברכים עליהם?

ת. משום פרסומי ניסא, ומברכין עליהן.

סא. ש. היכן מניחים את נרות חנוכה בבית"כ? ומתי מדליקין?

ת. בכותל דרום. מדליקין בין מנחה למעריב.

סב. ש. האם יוצאים ידי חובה בהדלקה של בית"כ?

ת. לא, צריך לחזור ולהדליק בביתו.

סג. ש. מי לא יכול להדליק בלילה הראשון בבית"כ? ולמה?

ת. אבל, כי לא יכול לברך שהחיינו בציבור, רק בביתו.

סד. ש. איך יתכן שאותו אדם במקום אחד מברך שהחיינו ובמקום השני לא?

ת. אבל לא מברך בציבור רק בביתו.

סה. ש. האם נשים חייבות בנר חנוכה? ולמה?

ת. כן, שאף הן היו באותו הנס, שנעשה ע"י אשה – יהודית.

סו. ש. האם קטן חייב בנרות חנוכה?

ת. אם הגיע לגיל חינוך – חייב. (כבן שש, שבע)

סז. ש. כיצד יעשה עיור?

ת. אם יכול להשתתף עם אחר, מוטב. ואם יש לו אשה, מדלקת בשבילו. ואם אין לו אשה, ידליק בסיוע אחר.

סת. ש. מה מדליקין קודם בערב שבת את נרות חנוכה או את נרות שבת?

ת. נר חנוכה.

סט. ש. מתי מדליקין נרות חנוכה בערב שבת?

ת. לאחר פלג המנחה, ובלבד שהתפלל תחילה מנחה.

ע. ש. בנרות חנוכה של ליל שבת – כמה שמן צריך לשים? ולמה? ומה צריך להזהר כשמדליקים בפתח?

ת. כדי שידלקו עד חצי שעה לאחר צאה"כ, דאם לא כן, הוי ברכה לבטלה. ואם מדליקים בפתח, צריך לשים דבר להפסק בינם לבין הדלת, שלא יכבה הרוח בפתיחת ונעילת הדלת.

עא. ש. במוצאי שבת – האם קודם מבדילין או קודם נר חנוכה?

ת. מבדילין ואח"כ נר חנוכה.

עב. ש. מתי מדליקין בבית הכנסת במוצאי שבת?

ת. לפני "ויתן לך".

עג. ש. מי שלא בביתו – כיצד ידליק? פרט!

ת. 1. אם יודע שאשתו מדלקת בביתו, ידליק במקום שנמצא בלא ברכות, ועדיף שישמע ברכות ממי שמדליק שם ויכון לצאת בברכותיו ויענה אמן ואח"כ ידליק בלא ברכות.

2. ואם אין אשתו מדלקת בביתו, ידליק במקום שנמצא עם ברכות, או ישתתף עם בעה"ב בפרוטה ובעה"ב יוסיף קצת בשבילו.

עד. ש. כיצד יעשו הבחורים בישיבה?

ת. צריכין להדליק בברכות.

עה. ש. מי שבעירו בבית אחר – מה יעשה?

ת. צריך לשוב לביתו ולהדליק.

עו. ש. מה עושים בשמן שנשאר במנורה לאחר חנוכה? ולמה?

ת. עושים מדורה ושורפן כי הוקצו למצוות ואסור להנות מהם, אא"כ התנה מתחילה שאינו מקצה את מה שישאר.

עז. ש. מה אומרים בשמונה עשרה של חנוכה?

ת. על הניסים.

עה. ש. אם שכח על הניסים – מה דינו?

ת. אם נזכר קודם שאמר את השם מברכת "הטוב שמך וכו'" חוזר ומתחיל על הניסים, אבל אם לא נזכר עד לאחר שאמר את השם, גומר הברכה ואינו חוזר.

עט. ש. איזה הלל אומרים בחנוכה?

ת. הלל שלם.

פ. ש. מה לא אומרים בחנוכה?

ת. לא תחנון, ולא קל ארך אפים, ולא למנצח ולא צדקתך צדק.

פא. ש. מה קורין בכל יום מימות החנוכה?

ת. בקרבנות הנשיאים בפרשת נשא, כל יום מעלים לתורה שלושה אנשים.

פב. ש. מה קורין בשבת חנוכה? ומה מפטירין?

ת. מוציאים שני ספרי תורה. בראשון פרשת שבוע, ובשני קורין את יומו (פרשת הנשיאים) ומפטירין רני ושמחי.

פג. ש. מה קורין בשבת של ר"ח טבת? ומה מפטירין?

ת. מוציאים שלושה ספרי תורה: פרשת שבוע ששה אנשים. בשני – ר"ח (שביעי) ומתחילין "וביום השבת". ובשלישי את יומו (הנשיאים) ומפטירין של חנוכה.